

Cesta za původní krásou

Spojení starobylé krásy se žhavou současností. O to se snaží mezinárodní festival pravoslavné duchovní hudby **Archaion Kallos**, pořádaný Spolkem Philokallia. Řecký název festivalu se do češtiny dá přeložit jako „starobylá krása“. V pravoslavné tradici má ale „archaion kallos“ význam mnohem hlubší. Znamená „původní krásu“, kterou člověk viděl v ráji a kterou také po svém stvoření měl. Prvotním hříchem jsme o tuto krásu přišli a je naším úkolem, abychom ji opět našli. Jedním z „opěrných bodů“ na cestě za touto původní krásou je duchovní hudba. Vydejme se za ní při festivalu Archaion Kallos a nechme na sebe působit i atmosféru pravoslavného katedrálního chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze. Chrám, který se před 75 lety stal svědkem události tolik významné pro české národní dějiny – boje zde se ukrývajících parašutistů zapojených do atentátu na Reinharda Heydricha.

Pravoslavná hudba pro nás má nádech exotiky, ale ve skutečnosti patří i do našeho prostředí. Dokáže to letošní, už osmý ročník, který se mimo jiné bude věnovat 60. výročí smrti přítele Bohuslava Martinů Nikose Kazantzakise. Při úvodním koncertě festivalu

v pátek 6. října od 19:30 zazní byzantské skladby, které Bohuslav Martinů použil v opeře Řecké pašije, a také byzantské hymny z nově objeveného rukopisu tohoto významného českého skladatele. Ačkoliv se Řeckým pašijím věnovala už řada odborných studií, žádná neupozorňuje na byzantské hymny, které Martinů použil. Teprve díky nově objevenému rukopisu se zaznamenanou řeckobyzantskou hudbou můžeme odhalit dosud neznámou tvář tolik probádaného díla. Koncert porovná originální znění hymnů s tím, jak je skladatel upravil. Vystoupí mimo jiné **Martinů Voices** pod vedením **Lukáše Vasilka**, **Philokallia Ensemble** a **Sbor chrámu sv. Cyrila a Metoděje** pod vedením **Maria Christou** a dorazí i sólisté z Řecka a Kypru, jako například **Achilleas Chaldaikis** – přední zpěvák, sbormistr a profesor byzantské hudby na Athénské univerzitě.

Pokud by se někdo chtěl o Kazantzakisovi a odlesku byzantské hudby v díle Martinů dozvědět více, může už před koncertem přijít na přednáškové odpoledne, které začíná 6. října v 16 hod. v Národním památníku hrdinů heydrichiády. Nachází se přímo pod chrámem, kde se konají koncerty. **Marios**

Christou přiblíží byzantskou hudbu v díle B. Martinů, **Dita Vořechovská** pojedná o přátelství N. Kazantzakise a B. Martinů a **Hana Bohrnová** představí byzantské císaře v tragédiích Kazantzakise. Při přednáškách se ukáže, že Řecké pašije Martinů jsou skutečným mostem mezi řeckou a českou kulturou.

Další zajímavostí letošního ročníku budou koncerty věnované jednomu z největších skladatelů hudby východního křesťanství 18. století Petru Peloponissovi. S určitou nadsázkou ho můžeme označit za „Mozarta byzantské hudby“. Jeho duchovní skladby zazní přímo v prostředí, pro které byly vytvořeny – při liturgii sv. Jana Zlatoústého v neděli 15. října v 9:30. A protože liturgie není koncertem, ale skutečnou duchovní událostí otevřenou pro všechny, vstup je zdarma. Pokud by si někdo chtěl poslechnout spíše světskou hudbu z pera „Mozarta byzantské hudby“, může tak udělat tentýž den ve 20 hodin. Nebude to ale v chrámě, ale v Malostranské besedě na Praze 1.

Stará byzantská hudba doputovala i do slovanského prostředí. V Rusku dala vzniknout tzv. „známennému raspěvu“. Starodávne skladby v církevněslovanském jazyce jsou v našem prostředí asi tím nejtypičtějším, co si pod pojmem „pravoslavné duchovní zpěvy“ představíme. Vývoj církevní hudby ale neustrnul a pokračoval přes staroruskou polyfonii, vyspělý slovanský vícehlas, do něhož se zlatým písmem zapsali například P. I. Čajkovskij či S. Rachmaninov, až po současné skladatele, kterými jsou např. Arvo Part a Alfred Schnittke. Cestování časem v ruské duchovní hudbě nabídne koncert v úterý 10. října od 19:30, na kterém vystoupí **Ensemble Hilaris** (řídí **Kryštof Spirit**), **Pražský smíšený sbor** (řídí **Jiří Petrdlík**) a **Komorní pěvecký sbor ad libitum** (řídí **Jan Kyjovský**).

Na začátku jsme uvedli, že člověk se má snažit navrátit se k „původní kráse“, kterou měl před prvotním hříchem. Směrem, který nás k „archaion kallos“ směřuje, se nazývá hesychasmus. Jedná se o hluboké duchovní a modlitební rozpoložení. Nechali se jím inspirovat mladí čeští autoři Martin Klusák a Jan Trojan, jejichž skladby zazní ve světové premiéře. Závěrečný koncert festivalu, nazvaný „Hesychasmus – tichem k věčnosti“, začíná v neděli 22. října v 19:30 v Galerii HAMU na Malostranském náměstí 13, Praha 1. Na klarinet zahraje **Karel Dohnal** a na klavír **Andrea Vavrušová**.

Záštitu nad festivalem Archaion Kallos převzali ministr kultury Daniel Herman, starostka Prahy 2 Jana Černochová, řecký velvyslanec v ČR J. E. Efthymios Efthymiadis a koná se s požehnáním Jeho Vysokopřeosvícenosti Michala, arcibiskupa pražského a českých zemí, od 6. do 22. října. Kompletní program najdete na stránkách <http://www.philokallia.com/>. ■

Prochor z Gorodce: Poslední večeře (ikona, 1405)